Ч. 39 Второк 20 лютого (3 марця) 1896. Рік VI.

Виходить у Львові що дня (крім недїль і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:

на цїлий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цїлий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

З Ради державної.

Школи середні і питанє жіноче.

На послїдних засїданях Палати послів при дебатї над етатом міністерства просьвіти поручено важні справи, котрі відтак міністер просьвіти др. Ґавч поясняв зі становиша правительства. Так заявив ся міністер просьвіти против заведеня на ново давних курсів фільософічних — так званої низшої фільософії — котрі були всунені помежи ґімназиї а університети; при тім вказав міністер на знамениті успіхи австрийских виділів фільософічних. Відповідаючи на заміти пос. Гофмана, котрий жалував ся на то, що учителї шкіл середних позістають під занадто великою кураталею, заявив міністер, що така курателя була би дуже зла, коли-б убивала в учителях охоту і замилуванє до свого званя. З другої сторони однак єсть обовязком заряду просьвіти видавати інструкциї, котрі зовсїм не кують ся при зеленім столику, але виготовлюють ся досьвідними педаґоґами і випробованими в своїм фаху.

Що до справи допущеня жінок до студий ґімназияльних, то зазначив п. міністер, що заряд просьвіти не думає о заснованю ґімназий для женщин, вже зі взгляду на небезпечність в напрямі економічнім, котра лежить в тім, що наслїдком далеко ідучої конкуренциї жіночої мусїв би обнизити ся заробок мужчин. З другої сторони могло би зменшити ся число заключуваних супружеств, а житє родинне було би виставлене на діймаючу шкоду. Заряд просьвіти займає ся однак справою такого образованя жінночого, котре виходило би поза обсяг шкіл народних і видїлових. Не розходить ся тут так о образованє до якогось фаху, як о то, щоби дати дївчинї нагоду придбати собі таке образованє, якого вимагає будуче її званє яко жени і матери. Того вимагає конче потреба нашого стану середного. Через утворене подібних висших шкіл для дївчат настане ряд посад для кандидаток учительских. П. міністер наміряє постарати ся о то, щоби в кождім краю була заведена одна ґімназия державна, в котрій женщини могли би складати іспит зрілости, однакож при таких самих услівях, при яких складає той іспит молодїж мужеска. Дипльоми докторскі, які одержали жінки за границею, можуть бути признані важними і в Австриї. Заряд просьвіти старає ся також і о то, щоби винайти форму для висшого образованя женщин і на австрийских університетах.

Румуньскі жалї і ще раз Целлє.

Буковиньских Румунів дуже то болить, що Русинам на Буковинї удало ся узискати маленьку дрібничку — рускі паралельки при другій нїмецкій ґімназиї в Чернівцях. Ті паралельки не дають їм дихати і они заєдно підносять жалї на упослїдженє Румунів на Буковинї. Не давно тому жалував ся пос. Цуркан, але дістав добру відповідь від п. міністра просьвіти. Насамперед показав єму, що то не правда, мов би то в Сучаві видалено з ґімназиї 13 румуньских учеників з І. кляси. Сих учеників принято, хоч вже по речинци і хоч для них не було вже місця. Що-до Іпотештів, села рускою, в котрім Румуни намагали ся завести в школї румуньску мову викладову, сказав п. міністер: „Я переконав ся, що в Іпотештах живе лише десять Румунів. Як же до них ужити §. 19 основних законів, тим більше, що до школи ходила лиш одна дитина, що уміла по волоски числити до чотирох?“ Так само і прочі жалї посла суть зовсїм безпідставні.

На послїднім засїданю Палати послів піднесив такі самі жалї і Румун пос. Василько та жадав утвореня румуньских паралельок при ґімназиї в Чернівцях і поставив відповідну резолюцию. Відтак виказував він брак румуньских сил учительских і поставив резолюцию взиваючу правительство до заснованя мужескої і женьскої семинариї учительскої з румуньскою мовою викладовою.

На послїднім засїданю Палати послів вирнула ще раз справа словіньскої ґімназиї в Целлї. Пос. Менґер заявив іменем Нїмців, що они як давнїйше так і тепер стоять при своїм. Коли Словінцям треба було ґімназиї, то треба її було заложити в місци, де самі Словінцї. Остаточно залагоджено сю справу в той спосіб, що внесенє пос. Гофмана, щоби вичеркнути позицию в буджетї на сю ґімназию відкинено 141 голосами против 108.

Реформа виборча.

В комисиї для реформи виборчої розпочала ся в суботу специяльна дебата над §. 1 правительственного проєкту. Параґраф сей постановляє, що до дотеперішних 353 послів має ся ще добирати 72 із загальної кляси виборців, а рівночасно і управильняє розділ мандатів на поодинокі краї коронні.

3)

З КРАЮ ЗОЛОТА і ДИЯМАНТІВ.

ОБРАЗКИ З ПОЛУДНЕВО-АФРИКАНЬСКИХ РЕПУБЛИК.

Після

Дра А. Цімермана, Шмайсера, Е. Вебера і др.

уладив К. ВЕРБЕНКО.

(Дальше).

Бодай то їздити анґлїйскими зелїзницями! Їде ся і вигідно і борзо. Вигода неаби яка; в поїздї можна і виспати ся і попоїсти; не треба чекати аж на реставрацию на якійсь стациї та за добрі гроші їсти що небудь, як то буває декуди в Европі, або їхати у ваґонї, набитім людьми, як бочка оселедцями, повнім диму і всїляких иншиx запахів, не конче нешкідливих для здоровля. В полудневій Африцї та вигода тим більше потрібна, що тут місцями стация від стациї дуже далеко. Очевидно за вигоду треба й добре платити. Для чоловіка менше грошевитого остаточно на одно виходить, чи тут, чи в Европі; але за то має бодай ту користь, що їде далеко скорше, як в Европі. Вечером о 8 год. сїдає ся в Капштадтї, а досьвіта єсть ся вже на великій Карру, майже в половинї дороги до краю диямантів. За несповна дві доби перебігає поїзд з Капштадту 2000 кільометрів дороги і стає в голоснім нинї Йоганнесбурзї, столици копалень золота в Трансваалї.

До західної Ґріки, найславнїйшого нинї краю диямантів, їде поїзд просто аж до Кімберлє, столицї того краю, задержуючись лиш коротко на стациях. Мабуть нїгде так добре не розуміють тої анґлїйскої приповідки „Time is money“ (Тайм із мені — час то гроші), як тут; тут мусить кождий спішити ся, бо одна хвиля може зробити єго міліоновим богачем, але й одна хвиля пустити найбільшого богача з торбами. Давнїйше бувало то ще частїйше, як нинї.

Отже сїдаємо і їдемо до краю диямантів, а що не їдемо за диямантами, то нам не конче пильно і можемо длятого свобіднїйше приглянути ся тутешним сторонам і людям.

Зразу їде поїзд з Капштадту досить пустою, піскуватою околицею, але незадовго краєвид зміняє ся. Здалека синїють ся гори; праворуч видко розлогі поля і великі виноградники. Наконець в'їзджаємо в прекрасну і урожайну долину. Перед нами виднїє ся, як на долони, місто Парль. То лїтна резиденция капштадтских богатирів, котрі мають тут свої двори і що лїта виїзджають сюди на сьвіжий воздух. Парль, місто невеличке; цїкавого в нїм нїчого, хиба то, що доокола него як і в цїлій околици повно виноградників, де росте знаменитий виноград, в котрого роблять тут вино найлїпше на цїлу полудневу Африку. Місто веде також значну торговлю шкірами і вовною.

З Парль їде ся просто на північ попід гори Дракенштайн — назви „Дракенштайн“ або „Дракенберґ“ (змиєві гори) стрічають ся в полудневій Африцї дуже часто. Зелїзниця, обїзджаючи сї гори, завертає відтак на полудневий всхід в долину ріки Бреде і доходить до міста Вустер (Worcester). Місто Вустер мале, незамітне нїчим, лежить в ґірскій околици. На полудне від него починає ся межи горами Звартеберґе на півночи, а горами Дракенштайн та їх продовженем на полудни ряд долин, котрі остаточно творять т. зв. полудневу Карру, долину над рікою Олїфантом, притокою ріки 1 уріц, найурожайнїйшу яка єсть на сьвітї. Пшениця н. пр. дає тут пересічно 35 разів більше жнива, як був засїв, а кукуруза навіть в сотеро більше; із 1000 корчів низкого винограду (без тичок) роблять тут 28 гектолїтрів вина.

Від стациї Констабль (Constable) починає ся вже велика Карру (Karroo). Донедавна був загальний погляд, що велика Карру то пустиня вкрита пісками і камінєм. Погляд хибний, хоч, що правда, суть там місця, подобаючі на справдїшну пустиню; однакож загальний характер сеї вижини вазлоненої від півночи, всходу і полудня горами, єсть степовий. Велика Карру (слово „карру“ значить „сухий“) то степи, що тягнуть ся вздовж на яких 300, а впоперек на 90 кільометрів, але не степи рівні і гладкі, як н. пр. американьскі. Скоро лиш в'їхати на ті степи, показують ся зараз зі всїх боків якісь дивні горби, то правильно чотирогранні, то нїби як стіжки, то знов як піраміди; декотрі з них бувають скалисті, иншї вкриті густими корчами. Поміж горбами тягнуть ся яри і балки, котрими лїниво пливе вода в мілких потоках, а де зрідка ростуть і дубові лїси. Воздух на тих степах здоровий

Дебату розпочав пос. Романчук доказуючи, що число 72 мандатів єсть у відношеню до теперішного числа послів 353 а особливо же до числа мандатів куриї більшої посїлости за мале. Стало ся то длятого, що правительство і в малих краях коронних взяло за підставу до обчисленя таке саме число, 350.000 душ, замість 213.000. Бесїдник предкладав длятого, щоби число нових мандатів збільшити бодай на 88, а нові 16 мандатів розділити так, щоби на Галичину припало 22 замість 15, на Чехію 25 замість 18, на Мораву 8 замість 7, а на Країну 2 замість 1. — Сему внесеню спротивив ся рішучо пос. Кравс, добачаючи в тім за велике увзгляднене Галичини. — Пос. Рутовский поставив внесене: 1) Комісия припустить до ревізиї розділу мандатів відношеня числа населеня. — 2) На Галичину має припасти 19 мандатів замість 15. — Посол Брзорад радив щоби нові округи виборчі подїлити по половинї і подвоїти число мандатів; впрочім заявив, що буде голосувати против §. 1. проєкту. — Пос. Лупул домагав ся для Буковини 3 мандатів. — Пос. Романчук змінив своє первістне внесене в тім напрямі, щоби замість 88 мандатів установити 89, через що для Стириї припало би 5 замість 4. — Президент міністрів ґр. Баденї заявив, що правительство обстає за задержанєм 72 мандатів. — По промовах ще кількох послів відкинено всї поправки і ухвалено остаточно §. 1 після проєкту правительства.

Перегляд полїтичний.

З Константинополя надходять знов непокоячі вісти, з котрих видко, що в Туреччинї таки збільшає ся рух революцийний. Викрито знову заговір молодо-турецкої партиї а в наслїдок того деґрадовано ад'ютанта міністра війни, полковника Шефіка, молодшого команданта палати Дольмабаґдже, майора Гуршіда, і учителя школи воєнної майора Ахмеда та засуджено на цїле житє на ґалери.

Рівночасно доносять і з Крети, що там ширить ся ворохобня, до чого причиняє ся ще й то, що тамошна жандармерия турецка не дістає вже від 15 місяців платнї, а тепер не хоче удержувати порядку в краю.

Іспаньске правительство постановило з цїлою силою виступити против ворохобників на Кубі і приказало узброїти богато кораблїв торговельних та вислати вже в найблизшім часї на Кубу 20.000 піхоти і 5000 кінноти. Ухвала американьского сенату признаюча кубаньских ворохобників воюючою стороною викликала в Мадридї велике обурене і стала ся причиною великої демонстрациї перед тамошним консулятом. Товпа людий числом около 15.000 рушила перед консулят з окликом: „Проч з янкісами!" і вибила вікна в консулятї.

З Константинополя доносять, що ферман именуючий князя болгарского ґубернатором Всхідної Румелиї вже виготовлений і присланий до султаньскої палати. Не знати ще лиш, чи его відошлють до Софії, чи дадуть просто князеви, коли він буде гостити в Константинополи.

Новинки.

Львів дня 2 марця 1896.

† **Архикнязь Альбрехт Сальватор.** Вчерашні телєґрами принесли сумну вість про смерть многонадїйного молодого архикнязя Альбрехта Сальватора в Боцен. В протягу одного року се вже третїй случай смерти в Найдостойнїйшім Домі нашого улюбленого цїсаря, тож тим більше співчуте вірних его підданих. Архикнязь Альбрехт Сальватор був пятим з ряду сином бл. п. архикнязя Кароля Сальватора, молодшим братом архикнязя Франца Сальватора, зятя нашого цїсаря. Архикнязь Альбрехт Сальватор уроджений дня 22-го падолиста 1871 р., отже мав неповна 25 лїт, і служив яко рітмайстер при 11-ім полку гузарів. Архикнязь запенав на сухоти, і хоч сими днями наступив зворот до лїпшого, так що его брата вернули з Боцен до Відня, наступила нагло смерть.

— **Ц. к. краєва Рада шкільна** наміряє в найблизших шкільних лїтах устроїти курси для учителїв що хочуть приспособити ся до квалїфікацийного іспиту для видїлових шкіл. Учителї приняті на курс, одержать відпустку і будуть мати признані на час того курсу побори молодших учителїв того міста, в котрім буде відбувати ся курс та кошти подорожи. На ті курси будуть приймати ся передовсїм учителї, котрі в часї послїдних трех лїт зложили квалїфікацийний іспит для шкіл народних з відзначенєм і одержали сьвідоцтво до ученя нїмецкого язика, яко падобовязкового предмету в школах більшеклясових, а відзначують ся доброю нотою в школї. Окружна рада шкільна повідомить о тім учителїв свого округа і буде збирати подання до дня 1 цьвітня с. р. Кожде подане має обіймати заявлене, котрим просячий зобовязує ся, що коли прийме ся его на курс, то він піддасть ся іспитови квалїфікацийному до видїлових шкіл і відтак на кожде візване ц. к. краєвої Ради шкільної буде повнити обовязки учителя в кождій 5 або 6-клясовій школї, котра буде єму вказана. Також має кождий петент виразно сказати, котру видїлову ґрупу хоче собі вибрати. До кождого подання треба долучити: 1) сьвідоцтво зрілости; 2) квалїфікацийний патент до шкіл народних; 3) квалїфікацийну табелю виповнену як належить у всїх рубриках і обіймаючу також точні подробиці як що-до родинних відносин так що-до цїлого перебігу дотеперішної учительскої служби.

— **Нїмецкий консулят** у Львові розпічне свое урядоване дня 15 марта. Консулят буде містити ся при ул. Калїчій в віллї „Затишє".

— **Самоубийство.** В Кракові відобрав собі житє вистрілом з револьвера Йосиф Гольцер, підофіцир кріпостної артилєриї, недужий на нервовий розстрій. Самоубийник мав 26 лїт.

— **Пригода на зелїзници.** Ц. к. Дирекция руху зелїзниць державних оповіщує: Дня 1 марта с. р. в часї сильної метели дїгнав поїзд товаровий ч. 2071 їдучий перед ним особовий поїзд ч. 2013 недалеко стациї Устрики і ушкодив два особові вози. При тім випадку крім одної особи, котра потерпіла лише легку контузию, нїхто не ушкоджений.

— **Дивовижний суд.** В пятницю мин. тиждня відбула ся в Чернівцях карна розправа против настуха 50-лїтного Івана Дученка о підпалене.

але дуже сухий, а такий чистий, що й далекі предмети видко дуже виразно та здає ся, мов би они стояли близько. Денеде попід ті горби видніють ся маленькі оселї, або самотні хутори бурскі. Послухаймо авторки „Історії одного хутора в Африці" [1]) котра довгі лїта проживала в полудневій Африцї; та під еї проводом зайдїм до такого хутора та пригляньмо ся єму і житю в нїм:

„Серед безконечного степу стоїть голяндске обійстє. Доокола піски, лиш денеде виднїють ся на нїм купинки сухої як перець трави степової, котра тріщить під ногами і розкриває червону землю. Денеде стоять корчики готентотскої фіґи [2]) та підносять свої блїді галузки до розпаленого неба, а хрущі та мурашки розлазять ся на всї сторони по горячім піску. Червоні мури обійстя, цинкові дахи сусїдних будинків, камінні стїни кафрівских кралїв (хат) — все то відбиває пекуче проміне сонця так, що аж очи слабнуть і не можуть дивити ся. Нїгде нїякої деревини. Два сонїчники, що стоять перед дверми, похилили ся в землю, а цьвіркуни цьвірінкають під камінєм „Корїє" (горба). Товста і груба Бурка, властителька хутора, сидить на стільци в челяднї та обтирає собі запаскою піт з широкого лиця, пє каву і проклинає спеку. Коло неї сидить пасербиця по помершім Англїйци, еї другім чоловіцї, а з другого боку друга дївчина, також Анґлїйка, сирота по еї другій пасербици.

На дворі стоїть еї управитель, Нїмець, хлописко як дуб, у витертім одїню і розповідає двом Кафрам, котрі роблять пляцки з гною, що вже незадовго настане конець сьвіта. Оба голодранцї зиркнули на себе і вже порозуміли ся та роблять, о скілько лиш можна, поволи. Поза горбом син того Нїмця пасе череду овець. Він цїлий червоний від пороху, сурдутина на нїм подерта, а з черевиків із сирої шкіри виглядають пальцї. Вишукав собі місце в тїни під скалою, положив ся та виймив свій полуденок із синої торби...

То одна сцена. Тета Санніє (Зузя) — так звуть загально властительку хутора — поховала уже лиш двох чоловіків, але она ще молода і годї їй вікувати вдовицею. (Бурскі дївчата віддають ся дуже часто вже в пятнайцятім роцї). То знають Бури і сватають ся до неї. Друга сцена:

Було то як раз по заходї сонця. Чорна служниця і вірничка Тети Саннії стояла перед хатою на проходолї, коли до хутора доїзджав поволи якийсь чоловік. Він був в глубокій жалобі, бо широка чорна стяжка закривала мало що не цїлий его повстяний капелюх, а біла сорочка на нїм відбивала знаменито від его гірко засумованого лиця. Але, видко, єму не дуже квапило ся, бо чим близше було до хутора, тим він їхав поволїйше. Чорна служниця вбігла до хати.

— Знов якийсь вдовець, я то пізнала по его капелюсї.

— Господи! — сказала на то тета Санніє — то вже семий сего місяця; тоті мужчини, бачиш, знають, де вівцї, краса і грошї. — Відтак моргнувши на свою чорну вірничку спитала: як він виглядає?

— Лїт може за девятнайцять, маленькі очи, біляве волосе, малий круглий ніс.

— Коли так, то він, то він! — відозвала ся тета Санніє певна свого; — то малий Піт (Петро) ван дер Вальт, котрому жінка чотири недїлї тому, як померла — лишила два хутори, дванайцять тисячів овець. Я его ще нїколи не видїла, але моя братова розповідала менї про него і він менї сеї ночи снив ся.

Тепер показав ся в дверох чорний капелюх Піта. Бурка випростувала ся мовчки і поважно, подала Пітови кінчики пальцїв і попросила сїдати. Молодий мужчина сїв собі, загнув, о скілько міг, ноги під столець та відозвав ся несьміливо:

— Я малий Піт ван дер Вальт, а мій батько то великий Піт ван дер Вальт.

Тета Санніє відповіла на то торжественно, що „так".

— Тето, — спитав молодий чоловік і ледви що на силу промовив — чи можна менї коня розсїдлати?

— Можна.

Він вхопив капелюх і вибіг чим дух з хати.

— А що, не казала я? — відозвала ся тета Санніє. Господь Бог не дармо сни посилає. Менї снило ся сеї ночи, що я зарізала велику вівцю з червоними очима; біла вовна значить его волосе, червоні очи, то его маленькі очи, а що я еї зарізала, то значить, що я за него піду. Лагодь борзо вечерю, шатковане тїсто і вареники.

Для Піта ван дер Вальта була вечеря мукою. Він перший раз сватав ся. Его перша жінка присватала ся сама до него, а за тих десять місяців, що она его добре за чуб держала, не набрав він відваги. Їв мало, а коли взяв що до рота, то оглядав ся зі страхом, чи хто не дивить ся на него. Взяв був три перстенї на малий палець і хотїв его добре виставити, коли буде брати склянку з кавою, а тепер не мав відваги і загнув его під другі. По вечери запросила Санніє до сьвітлицї. Він сїв собі та

---

[1]) Story of an African Farm from Olivia Shreiner.

[2]) Готентотска фіґа (Mesembryanthemum edule) єсть то ростина з того рода, що наші звоздики, росте корчами, а відзначає ся тим, що має мясисте листє, подібно як наш розхідник, або плеканий в цьвітниках портуляк. Овочі тої ростини, великі і солодкі, можна їсти. Мясисте листє має в собі богато соку і в часї великої посухи їдять его сире замість води. Також квасять его в оцтї, подібно, як у нас огірки. Инший рід тої ростини, також з мясистим листєм, держать иноді у нас у вазонках, котрі вішають у вікнї.

Дучек розповів, що жив мізерно у свого пана, що сей его часто кривдив і бив і що він раз з пімсти підпалив паньский стіг, але надійшли жандарми і згасили огонь. Хоч Дучек признав ся до вини, присяжні заперечили 7 голосами против 5 его вину і суд увільнив обжалованого. Се рідко буває, щоби обжалований признав ся до вини, а суд помимо того заперечив ту вину...

— **Страшний злочин.** В селї Смірлан в Румунії, недалеко міста Буцев, допустили ся селяни страшної мести на православнім сьвященику Василю Йорданеску, котрий з парохіянами жив в незгоді. В часї ранїшного богослуженя, коли сьвященик став правити службу Божу, з'явило ся в церкві більше число замаскованих людий з ножами та дручками в руках і зараз кинулись на сьвященика: ударами дручків повалили его на землю, а потім страшно порізали его ножами. Мале число людий зібраних на богослуженю в церкві не могло перешкодити сему ділу. Женщини хотіли утечи з церкви та покликати поміч з села, але деякі з местників, ставувши в дверех, не пустили їх. По страшнім убийстві вийшли злочинцї супокійно з церкви, а відтак з села. Обставина, що злочинцї не рушили нїчого з церкви, вказує на се, що то був напад на церкву не для рабунку, але для мести. Увязнено богато селян з поблизьких сїль.

— **Каса на грубі.** В „Буковині" читаємо: Тодор Мельничук з Бобівців, становецкого повіту — числить ся господарем заможним; має десять фалеч (20 морґів) поля, дїтий Бог єму не дав; отже що заощадив, то собі складав. Приймив він собі на виховане братанка Никифора Мельничука; виховав его, як треба, оженив, вивінував — і Никифор осів собі в Брошківцях. Доси все було, як Бог приказав, гарно і пристойно.

Але склало ся з часом, що Никифор Мельничук наробив довгів, а не мав чим їх сплатити. Став він передумувати, звідки би взяти гроші. А що був собі мудрагель, то придумав таку штуку: Знав він, що у его добродія, Тодора Мельничука, грошики є. Бо Тодор ґазда не нинїшний, єму вже 66 літ, ґаздує здавна, гроший не має на що видавати, і все чи продасть волики або кукурудзки, то папери і срібло ховає у деревляну скриночку, що стоїть на грубі. Никифор, ще бувши у свого стрийка, бачив нераз ту скринку і знав добре, до чого она і на що. Торік у тій скринцї було паперами 1.200 зр., а 1.800 зр. самим сріблом і дрібними грішми. Можна сказати, дорога була собі та скринка на грубі, через 30 лїт щадниця Тодора Мельничука.

Було то минувшої осени на Дмитра. Старого Тодора брат Іван у Бобівцях справляв парастас за тестя. На сей парастас вибрав ся і Тодор, замкнув хату з дорогою касою на грубі на деревляний засув і пішов до брата в гості. А тимчасом невдячний вихованець Никифор отворив двері, зайшов в хату і з груби забрав стрийкову касу з собою разом з паперовими і срібними грішми, котрі важили з пів сотнара. Забрав касу тому, бо єму було потрібно на сплату довгів.

Але нїхто не хотів того зрозуміти, що Никифорови було потрібно тих гроший на довги; взяли его і замкнули до арешту. Дня 26-го лютого с. р. перед судом присяжних в Черпівцях відбула ся розправа карна против него і его засудили на шість літ тяжкого криміналу. Був притім і старий Тодор Мельничук і коли єму судя поясняв, який він по просту сказавши, дурний, що гроший не давав на проценти до шадницї, Тодор відповів: „Е! ви менї тепер говорите, коли гроший нема! Я вже тепер і сам то знаю". Для поясненя додамо, що гроші таки не найшли ся; десь їх мудрий Никифор заховав. А ще й то цїкаве, що як признав ся старий Тодор в судї, він гроший не рахував; що вторгував, то кинув у скринку і вже....

Те, що ми тут написали на підставі судової розправи, єсть не тілько цїкаве як новинка; оно ще більше поучаюче, бо показує нам селяньску господарку. З сеї подїї можна дійти до таких ріжнородних а правдивих висновків: Мало того, щоб селянин мав гроші, єму ще треба і осьвіти, бо з тим, що єму кромі видатків на скромне жите остає ся, він не знає, що зробити. Він рад, що призбирані гроші лежать єму без користи у скринцї на грубі; він — як се з инших випадків знаємо — синів до школи не пішле, лучше не прибере ся і не з'їсть, аби лише не рушати заощадженого гроша.

Тодор Мельничук складав гроші через 30 літ, але не в банку на проценти, котрі збільшали би его маєток, лише у себе дома на грубі, і навіть не знав докладно, кілько всего маєтку має. Значить, на що він щадив і складав? Для кого, коли дїтий не має? Що думав він з грішми робити? Мабуть не помилимось, коли скажемо, що він складав собі гроші оттак, аби лежали єму на грубі. І видко, не дуже єму на них залежало, коли его каса була собі проста деревляна скринка (Никифор навіть ключа не вкрав до неї, бо не було потрібно), а хата засувала ся зовсїм не хитро на простий хлопский замок. То дуже гарно, що Тодор так своїм сусїдам вірив, — ну, але вкінци сам пересьвідчив ся і признав ся перед судом, що розуму не мав.

В тім то й цїле лихо! Инакше про Тодора Мельничука ми нїколи не були на тім місци писали; а так він пригадав нам своєю касою на грубі инших селян і ми хочемо про них кілька слів сказати. В декотрих повітах буковиньских, а особливо в заставнецкім, дав Бог, що є селяни заможні. Як би так добре перешукати каси на грубах, скринї і стріхи, то не в одного найшов би і кількадесять тисяч зр. Кілька тисяч зр. маєтку там нїкого і не дивує. Вірити ся не хоче, аби між селянами були такі богачі, тимчасом люди добре з ними знайомі таке сьміло кажуть, ще й забожать ся, коли треба. Все то дуже гарно, що ми маємо і таких богачів між селянами, нас то тїшить, але гроші їх лежать на грубі або запхані в стрісї і не процентують ся, а трафить ся — не дай Боже — огонь і гроші ідуть з димом; не остає ся по них анї слїд. Бувало вже й так і бувало також инакше. На приклад миши не розуміють ся також на грошах і обгризуть банкноти, як би яку солонину. А господар несе відтак ті гроші вимінювати і за то, що миши з'їли на снїдане, грубо платить, бо обгрижені банкноти менше варті і менше за них дають. І се також не байка, що ми пишемо, се також бувало; є сьвідки на то.

Або й так трафляло ся: Держить ґазда старі банкноти, а ту вже настали нові і старих не принимають. Тратить ґазда відразу все, що зложив, хиба, що срібні гроші збирав, коли був мудрійший.

Всї ті випадки сьвідчать як найлїпше о тім, що дай нерозумному і тисячі в руки, він як жив, так буде жити, який був нерозумний, такий остане ся, і хоч его люди за гроші шанують, але проте єму так жиє ся з тими тисячами, як і тому, що ледви їсти має що. А що в тім найгірше, то се, що намавляй такого Тодора лїтами, аби дав гроші на проценти, він не дасть; аж коли єму вкрадуть, він бачить, що зле робив. Се зовсїм так само, як з асекурациєю. Погорить селянин і тодї бачить, який був нерозумний, що не обезпечив ся.

Щож тут в таких випадках робити? Нема пильної ради, тілько селяни мусять слухати тих, що їм добре жичать і їх учать, бо инакше й повна скринка срібла не поможе, коли голова буде пуста, як коробка.

Господарство, промисл і торговля.

— **Ц. к. Дирекция руху зелїзниць державних** оповіщує: Безпосередний рух поміж Австро-Угорщиною, Сербією, Болгариєю і Туреччиною. З днем 1 марця 1896 увійде в житє додаток I. до зшитки тарифової III. з 1 січня 1895.

Австро-угорско-росийский рух граничний. З днем 1 цьвітня 1896 увійде в житє додаток I. до тарифи часть II. зшитка 2 (тарифа виімкова для збіжа і пр.)

ТЕЛЕҐРАМИ.

Константинополь 2 марта. Торжественна їзда султана до мошеї в сьвято рамезану відбула ся зовсїм спокійно, лиш ескорта і войско виступили в більшім числї як звичайно.

Константинополь 2 марта. Арештованих в послїдних двох днях кілька сот Турків і Вірмен пущено на волю.

Софія 2 марта. При доповняючих виборах до собрания вибрано Цанкова.

Мадрид 2 марта. Тутешні студенти лагодять велику демонстрацию перед американьским консулятом. Консулят стереже полїция.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

поклав свій чорний капелюх собі на колїнах, а не знаючи, що робити, то розгинав то загинав его криси. Тета Санніє не могла вже видержати і відозвала ся:

— Ми собі з твоєю покійною тетою Селеною були своячки: син первого брата моєї мами взяв собі був за жінку сестріницю братанича єї тата.

— Так, тето — сказав на то Піт — я то знаю, що ми собі свояки.

— Єї перва сестра мала рака в груди, а єї оперував той другий доктор, не той правдивий, по котрого посилали; але він так само все добре зробив, як би й тамтой.

— Так, тето — потакнув Піт знову.

— А він був сином того старого доктора, котрий, як кажуть, помер на саме різдво; але не знаю, чи то правда, бо люди говорять дуже богато неправди. Длячого би єму умирати якраз на саме різдво.

— То бо й є, тето, чому? — спитав Піт несьміливо?

— А тебе болїли коли зуби? — спитала тета Санніє.

— Нї, тето.

— А корчі ти мав дитиною?

— Мав, тето.

— Як то дивно! Та й я мала корчі ще маленькою дитиною.

— Тето — відозвав ся нараз молодий чоловік — чи лишити ся у вас?

Тета Санніє спустила голову і прижмурилась — але лиш трошки; коли-ж побачила, що Піт вліпив очи в свій чорний капелюх та не видить того, як она до него залицяєсь, сказала „лиши ся" і вийшла, щоби внести сьвічки. Коли вже всї в хатї полягали спати, засьвітила тета Санніє дві великі сьвічки, наставила каву на машинцї і сїла собі на велике крісло. Жених сїв собі на друге крісло коло неї.

— Кілько ти, свояче, жив з своєю жінкою? — спитала тета Санніє.

— Десять місяців, тето.

— А твоїй дитинї кілько було?

— Три днї, як померло.

— А твоїй жінцї чи легко умирало ся?

— Дуже легко! Змовила раз цїле „Помилуй мя Боже", „Отченаш" і до половини „Богородице Дїво", та й померла.

— А тобі що не приповіла?

— В ночи перед тим, як померла, приснила ся їй померша дитина, а она мене зараз збудила і розповіла, що їй дитина сказала.

— А що-ж їй сказала дитина?

— Сказала їй, щоби я по смерти мами оженив ся конче з якою грубою, а не тонкою і не з такою що у неї мишка на лици.

Тота тонка з мишкою на лици, то була Пітова братова, котру его жінка підозрівала, що она любить ся з ним.

— Менї видить ся, що ти й длятого зайшов до мене — сказала на то тета Санніє.

— Таки так, тето! Тато кажуть, щоби я конче оженив ся, ще заким будуть стричи вівцї. Дуже зле, що нема кому доглянути господарства; служницї дуже марнують омасту.

— А коли-ж би ти хотів справляти весїле?

— На другий місяць, тето — сказав Піт дуже покірним голосом. — Тето, мож' тебе раз поцїлувати?

— Фе, встидай ся! — крикнула тета Санніє і поцїлувала его так, що аж по хатї залунало. — Присунь ся близше.

Тепер присунули ся так, що аж ліктями доторкали ся і так сиділи ще довгий час.

(Дальше буде).

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.